

Olli Raatikainen

PAHA PUNK JA HYVÄ HIPHOP?

Lehdistön kuvaukset suomalaisista nuorista punk- ja hiphop-kulttuureissa 1970- ja 1990-luvuilla

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Lokakuu 2023

TIIVISTELMÄ

Olli Raatikainen: Paha punk ja hyvä hiphop? Lehdistön kuvaukset suomalaisista nuorista punk- ja hiphop-kulttuureissa 1970- ja 1990-luvuilla.

Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Historian tutkinto-ohjelma
Lokakuu 2023

Nuorisokulttuurit ovat nuorison voimavara, joiden kautta erottaudutaan ja toisaalta koetaan yhteisöllisyyttä. Nuorisokulttuuri voi muodostua monenlaisten ilmiöiden ympärille. Yksi tällaisista ilmiöistä on musiikki. Tässä tutkimuksessa selvitetään, miten punk- sekä hiphop-kulttuurin vaikutuksia nuoriin käsiteltiin suomalaisissa lehdissä 1970- ja 1990-luvuilla. Tutkielma pyrkii vastaamaan kysymyksiin, miten punk-kulttuurin vaikutusta nuoriin käsitellään 1970-luvulla sanomalehdissä sekä vastaavasti, miten hiphop-kulttuurin vaikutusta nuoriin käsitellään 1990-luvulla sanomalehdissä. Tavoitteena on lisäksi selvittää, mitä yhteneväisyyksiä tai eroavaisuuksia näistä kuvauksista löytyy.

Punk-liike oli Suomessa suosituimmillaan 1970-luvulla, kun taas hiphopin ensimmäisen aallon voidaan nähdä rantautuneen Suomeen 1990-luvun alussa. Tutkittavat ilmiöt, punk sekä hiphop, sisältävät osittain samanlaisia piirteitä. Näiden alakulttuurien ympärille on muodostunut ideologioita, pukeutumistyyliä sekä nuorison ja valtakulttuurin välille muodostuneita vastakkainasetteluita, jotka ovat tietyllä tavoin myös nuoruuteen kuuluvia asioita. Punkkia, hiphoppia ja nuorisokulttuuria on käsitelty omina kokonaisuuksinaan tutkimuksissa aiemmin. Vertailevaa tutkimusta näiden kahden alakulttuurin vaikutuksista nuorisoon lehtien kirjoituksissa ei ole tietääkseni tutkittu aikaisemmin.

Tutkielman lähdemateriaalina toimivat yhteensä neljä Kansalliskirjaston digitoidun arkiston sanomalehteä, jotka ovat punkrockin osalta Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat. Hiphopin osalta maininnat kerätään Länsi-Savosta sekä Etelä-Suomen Sanomista. Punkkia koskevat lehtikirjoitukset ovat kerätty vuosien 1975–1980 väliltä ja hiphoppia koskevat vuosien 1990–2000 väliseltä ajalta. Tutkittavat lehdet valikoituivat pääasiassa tutkittavien ilmiöiden mainintojen määrän mukaan. Samalla tutkittavat lehdet edustavat erilaisia journalistisia suuntauksia, joka tarjoaa erilaisia näkökulmia tutkittaviin ilmiöihin.

Lehtien maininnoissa punk-liike näyttäytyy väkivaltaisena ja rähjäisenä nuorten kapinana. Musiikkialan toimijat näkevät punkrockin väylänä itseilmaisulle ja nuorten oman ajattelun herättämiselle. Hiphop näyttäytyy positiivisena, nuoria tanssin kautta liikkumaan kannustavana kaupallisena liikkeenä. Suomalaisuutta jopa viedään maailmalle kotimaisen hiphop-artisti Bomfunk MC'sin voimin. Lehtien mainintojen vertailun perusteella tutkittavat ilmiöt erosivat toisistaan odotettua enemmän. Hiphop ei sisältänyt punkille ominaista kapinaa missään tutkituista lehdistä vaan näyttäytyi lähinnä nuoria tanssittavana hauskanpirona. Punk näyttäytyi toimittajien ja muusikoiden puheissa eri tavoilla välillä mielettömäksi väkivallaksi ilman sanomaa ja välillä ympäröivän yhteiskunnan ongelmat paljastavaksi herättäjäksi. Yhteistä molemmille ilmiöille oli, että niissä erotettiin aitouden ja kaupallisuuden vastakkainasettelu. Lopulta molemmat lipsuivat alkuperäisiltä lähteiltään kohti nuorille suunnattuja kaupallisia ilmiöitä.

Avainsanat: Nuoret, punk, hiphop, Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Etelä-Suomen Sanomat, Länsi-Savo.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
1.1	Tutkimuksen toteuttaminen	4
1.2	Nuorisokulttuuri.....	5
2	PAHAMAINEN PUNK	8
2.1	Punkrock ja 1970-luvun suomalainen yhteiskunta.....	8
2.2	Kuvaukset Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa.....	9
3	HARMITON HIPHOP	13
3.1	Hiphop ja 1990-luvun suomalainen yhteiskunta.....	13
3.2	Kuvaukset Etelä-Suomen Sanomissa ja Länsi-Savossa.....	14
4	LEHDISTÖN KUVAUSTEN VERTAILUA	17
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	19
	LÄHTEET	21
	TUTKIMUSKIRJALLISUUS	22

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen toteuttaminen

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten punk- sekä hiphop-kulttuurin vaikutuksia nuoriin käsiteltiin lehdissä 1970- ja 1990-luvuilla. Tutkittavat ilmiöt, punk ja hiphop, rajasivat edellä mainitun ajallisen kontekstin. Suomessa punkin aikakausi rajoittuu pitkälti 1970-luvun sisälle. 1970-luvun aikakautta päädyin rajaamaan tarkemmin aikavälille 1975–1980, sillä juuri tuolloin punk on ollut suosituimmillaan. Hiphopin tapauksessa halusin tutkia juuri ensimmäistä aaltoa ennen 1990-luvun alkua, jolloin se ensimmäisen kerran rantautui Suomeen. 1990-luvun suomihiphopin marginaalisen aseman takia tutkittavista lehdistä löytyy huomattavasti vähemmän merkintöjä. Tämän vuoksi aikaväli muodostui olemaan kymmenen vuotta, 1990–2000 välisen ajan.

Tutkittavien ilmiöiden lisäksi halusin tutkia kirjoituksia ilmiöiden vaikutuksista nuoriin. Vertailu vuosikymmenien välillä tuottaa tietoa nuorisokulttuureista, niissä eri aikakausina esiintyneistä arvomaailmoista sekä aikalaisen lehdistön toiminnasta. Lehdissä esiintyvät maininnat näistä suuntauksista muodostavat kuvaa yhteiskunnassa vallitsevista olosuhteista. Punk ja hiphop sisältävät osittain samantyyppisiä piirteitä, kuten kantaaottavia sanoituksia. Musiikillisten seikkojen lisäksi näiden alakulttuurien ympärille muodostuvat ideologiat, pukeutumistyyli sekä ”me vastaan muut” tyyppiset vastakkainasettelut. Vastakkainasettelu tuo mielenkiintoisen kulman tutkittavaan ilmiöön, sillä usein tietty mustavalkoisuus ja vastakkainasettelut kuuluvat myös nuoruuteen.

Suomen punk- ja hiphop-liikkeitä on tutkittu aiemmin omina kokonaisuuksinaan. Punk-kulttuuria on itsessään käsitelty ideologiana teoksissa. Myös aikalaisten punk-muusikoiden ja muiden kulttuurialan toimijoiden haastatteluja sisältäviä teoksia on useita. Lisäksi punk-rockista on tehty tieteellistä tutkimusta keskittyen sen yhteiskunnallisiin sidoksiin ja vaikutuksiin. Hiphopista löytyy samaan tapaan ilmiötä käsittelevää ja kuvailevaa tutkimusta sekä joitain alan toimijoiden kirjoittamia kuvauksia. Kuitenkaan juuri näitä kahta alakulttuuria vertailevaa tutkimusta en ole löytänyt. En myöskään ole löytänyt tutkimusta, joka käsitelisi mainintoja sanomalehdissä liittyen juuri tutkittavien ilmiöiden ja nuorten suhteeseen.

Tämä tutkielma pyrkii vastaamaan kysymyksiin, miten punk-kulttuurin vaikutusta nuoriin käsitellään 1970-luvulla sanomalehdissä sekä vastaavasti, miten hiphop-kulttuurin vaikutusta nuoriin

käsitellään 1990-luvulla sanomalehdissä. Lisäksi tavoitteena on selvittää, mitä yhteneväisyyksiä tai eroavaisuuksia näistä kuvauksista löytyy. Vertailu vuosikymmenien välillä tuottaa mielenkiintoista tietoa nuorisokulttuureista, niissä eri aikakausina esiintyneistä arvomaailmoista sekä aikalaisen lehdistön toiminnasta. Lisäksi musiikkityylien ympärille rakentuneiden alakulttuurien kaupallistumisen eroja on mielenkiintoista tarkastella. Oletuksenani on, että molemmat tutkittavat alakulttuurit, punk ja hiphop, näyttäytyivät lehdistön maininnoissa nuorille turmiollisina. Tarkemmin odotan punkin näkyvän tutkittavissa lehdissä väkivaltaisena ja päihteiden käyttöä ihannoivana liikkeenä. Hiphop puolestaan näkyy hypoteettisesti outona, jengiväkivaltaa ja huumeiden käyttöä ihannoivana alakulttuurina.

Tutkimuksen lähdemateriaalina toimivat neljä eri sanomalehteä tutkittavilta aikakausilta. Mainintoja punkista etsin Ilta-Sanomista sekä Helsingin Sanomista. Mainintoja hiphopista etsin Etelä-Suomen Sanomista sekä Länsi-Savosta. Tutkittavat lehdet rajautuivat pääasiassa ilmiöiden mainintojen määrän mukaan. Samalla ne edustavat erilaisia journalistisia suuntauksia. 1970-luvulla Helsingin sanomat oli levikiltään suomen ylivoimaisesti suurin päivälehti.¹ Toinen 1970-luvun tutkittavista lehdistä edustaa keltaista mediaa iltapäivälehtenä. Iltapäivälehten termi viittaa sensaatiohakuiseen, tunteita puhuttelevaan, vahvasti visuaaliseen, kepeään sekä nopeasti omaksuttavaan uutis- ja ajanvietesisältöön. Suomessa ilmestyy kaksi iltapäivälehteä, jotka ovat Alma Median Iltalehti sekä tässä tutkimuksessa käytettävä Sanoma Media Finlandin julkaisema Ilta-Sanomien.² Hiphopin mainintoja etsin kahdesta maakuntalehdestä. Suomen jokaisessa 18 maakunnassa on keskuskaupunki, joista jokaisessa ilmestyy alueellinen ykköslehti. Kullekin alueelliselle ykköslehdelle on historiallisesti hahmottunut oma levikki- ja vaikutusalueensa, jossa niiden asema on vahva. Maakuntalehdillä on ollut lukijoille historiallisesti suuri merkitys, koska ne toiminnallaan loivat maineen kattavina uutislehtinä, jotka kertoivat paitsi paikalliset ja alueelliset myös tärkeimmät valtakunnalliset ja ulkomaan uutiset.³

1.2 Nuorisokulttuuri

Tutkiessa lehdistön kuvauksia nuorista punk- sekä hiphop-kulttuurissa, on määriteltävä nuorison ja nuorisokulttuurin käsitteet. Nuoruus on merkittävien muutosten aikaa. Nuoruus on tärkeä aika elämänkatsomuksellisten kysymysten kannalta, koska juuri silloin maailmankuva ja elämänkatsomus

¹ Mainio 2018, 272

² Kivioja 2018, 33–34.

³ Heikkilä, Hellman & Ovaska, 2023, 143–144.

rakentuvat.⁴ Nuoren käsitys itsestään muovautuu ja rakentuu pikkuhiljaa kohti aikuisiän identiteettiä. Nuoruuteen kuuluu itsenäistyminen, irtautuminen vanhemmista ja uusien sosiaalisten suhteiden muodostaminen. Musiikilla on merkittävä rooli nuoruudessa ja nuoret kuluttavatkin musiikkia runsaasti.⁵ Nuorisomuoti ja -musiikki on usein ollut vastakulttuuria, joka on syntynyt oman ryhmän tunnusmerkiksi. Se on myös ennen kaikkea syntynyt vastustamaan aikuisten tapaa toimia. Nuorisokulttuuri palvelee nuorten erottautumista muista ikäryhmistä eli lapsista ja aikuisista. Nuoriskulttuurin erilaiset suuntauksukset mahdollistavat nuorten keskinäisen erottautumisen ja erilaisten ryhmäidentiteettien muotoutumisen.⁶

Nuorten kaikenlainen erilaisuus ja keskeneräinen kiinnittyneisyys yhteiskuntaan näkyy varsinkin viranomaisjärjestelmässä uhkaavana ja toimenpiteitä vaativana kehityskulkuna. Huolesta syntyy nuorten syrjäytymiseen liittyvä myytti, jonka myötä nuoret näyttäytyvät homogeenisenä joukkona. Tämän myötä heistä rakentuu ryhmätasoinen yleistävä kuva, joka lisäksi usein sävyttyy epäluottamusta tuottavan ongelmakielen kautta.⁷ Nuorisokulttuurin tutkijat ovat perinteisesti nähneet helposti kapinallisuutta sekä ”systeemin vastaisuutta” milloin missäkin nuorisokulttuurissa.⁸ Heiskanen ja Mitchell tuovat esille, kuinka karkeimmillaan nuorisotutkimus perustelee nuorten poikkeavaa ja normeja rikkovaa käyttäytymistä joukkoviestimien ja massakulttuurituotteiden huonoilla vaikutuksilla sekä nuorten järjettömällä jäljittelyhalulla. Usein selityksiin lisätään näkemys sodan tai muun voimakkaan yhteiskunnallisen muutoksen luomista poikkeavista sukupolvista.⁹ Nuoruus on monien osatekijöiden summa ja itsessään moninaisena ilmiönä luo erilaisia näkökulmia, joiden kautta sitä voidaan tarkastella. Aapola sekä Kaarninen huomauttavat, että nuoruuteen on Suomessa sekä muualla länsimaissa 1900-luvulla yhdistetty niin käsityksiä ongelmista ja riskeistä kuin myös tulevaisuuden representaatioita ja toiveita. Nuoruus on ollut Suomen kansakunnan alkuvaiheissa symbolinen resurssi ja myöhemmin taas keskeinen nimittäjä kulutusmarkkinoilla.¹⁰

Kaupalliset toimijat ovat historian kuluessa ottaneet muodikasta ja kuluttavaa nuorisoa kohteekseen ansiokkaasti. Nuorisokulttuurin kaupallisuus on näkynyt eri tavoin tämän tutkimuksen ajankohtina. Nuorisokulttuurissa kamppailu kaupallisuuden ja epäkaupallisuuden kamppailu oli yksi 1970-luvun keskeisimpiä rajanvetoja. Tuolloin rock-musiikki muuttui ammattimaiseksi ja paremmin tuotteistetuksi markkinatoiminnaksi. Toisaalta kaupallisuus oli myös kirosana ja artistit leimattiin

⁴ Helve, 2005, 205.

⁵ Saarikallio 2009, 221–222.

⁶ Puuronen 2003, 385.

⁷ Pohjola 2001, 189.

⁸ Lähteenmaa 2005, 379.

⁹ Heiskanen & Mitchell 1985, 17–18.

¹⁰ Aapola & Kaarninen, 2003, 12–13.

epäaidoiksi esimerkiksi mainoksissa esiintymisen takia. Vastaiskuksi tuotteistukselle syntyi kapinallinen punk-kulttuuri, joka joutui myös taistelemaan kaupallisuutta vastaan lopulta jalkoihin jääden. 1990-luvulla Suomessa vallinneesta lamasta huolimatta nuoret kuluttivat vuosikymmenen alussa keskimäärin enemmän kuin muut ikäryhmät.¹¹

¹¹ Heinonen 2003 464–472.

2 PAHAMAINEN PUNK

2.1 Punkrock ja 1970-luvun suomalainen yhteiskunta

Punk-liikettä käsitellessä on syytä määritellä ensin lyhyesti ilmiön keskiössä oleva musiikki. Ylen aihetta käsittelevässä artikkelissa punk-muusikko Rane Raitsikka selventää, että punk eli punkrock on rockmusiikin alalaji, jolle tyypillisiä piirteitä ovat yksinkertaiset kappalerakenteet sekä usein kantaottavat sanoitukset. Se ei välttämättä vaadi kummoista soittotaitoa. Punk on pääpiirteissään eriytynyt Yhdysvaltojen juhlimisen ympärille keskittyneeseen sekä Englannin kantaottavaan tyyliin.¹² Punkrockin sanoma levisi 1970-luvun aikana, kun kehittynyt tiedonvälitys kuljetti ideoita, tuotteita, tunnelmia ja ajan ikoneita nopeasti kaupungista toiseen, maasta toiseen ja ympäri maailmaa. 1970-luku oli talouskriisien, kuten vuoden 1973 öljykriisin, aikaa, mutta muodikas nuoriso ei lakannut kuluttamasta. 1970-luvulla kukoistanut punk oli radikaalisti uusi, yhteiskunnallisesti kantaottava ja visuaalinen ilmiö. Punk oli Suomessa musiikkia ja elämäntapaa, mutta myös nuorten tyyli pukeutua.¹³ Punk-liike on ollut alusta saakka myös muotisuuntaus. Pyrkimyksenä on ollut sovinnainten sukupuoli- ja pukeutumismormien kyseenalaistaminen ja muotiteollisuutta vastaan kapinoiminen.¹⁴ Punk sekä kuului, että näkyi. Kampaukset, kampausten värjäykset, kauhtuneet vaatteet, niitit, hakaneulat ja pinssit edustivat kulttuurista vaihtoehtoisuutta. Musiikki taas kuultavaa vaihtoehtoa.¹⁵

Suomessa sotien jälkeen syntyneet suuret ikäluokat kasvoivat aikuisikään 1960-luvun jälkipuolella. Monet nuorison ja nuorten aikuisten omaksumat asenteet, kuten hippie- ja rauhanliike, arvojen yleinen liberalisoituminen, rock ja pop sekä vasemmistoradikalismi on nuorten nähty osoittamana kapinana sotasukupolven kuuluneita omia vanhempia kohtaan. Sotasukupolvet olivat saaneet tehtäväkseen ylläpitää niitä ihanteita ja merkityksiä, joiden vuoksi sodissa oli taisteltu. Vastapainoksi tälle 1960-luvun nuoret pakenivat vapautta ja elämänhalua korostavaan punk-kulttuuriin. Monien muiden länsimaiden tapaan 1960-luku muodostui irtiotoksi sotavuosista sekä

¹² Ström 2015.

¹³ Huokuna 2006, 95–97.

¹⁴ Massa 2016.

¹⁵ Huokuna 2006, 99.

niiden jälkeisistä pula- ja jälleenrakennusajasta.¹⁶ Punkin kannalta 1960-luvun rautalankayhtyeiden, beat-buumin ja progerevittelijöiden tasoittama tie mahdollisti sen, että Suomeen levisi 1970-luvulla omanlainen rock-kulttuuri, joka omaksui kyllä kansainvälisiä vaikutteita, mutta ei myöskään kaihtanut omaleimaisuuttaan.¹⁷ Suomen ensimmäisenä punk-levynä pidetty Briard nimisen yhtyeen ”I Really hate Ya” julkaistaan 1977.¹⁸

Suoraviivaisen musiikillisen ilmaisuun sekä energisyyteen nojaava punkrock kohtasi 1970-luvun laman aikaisessa Suomessa luonnollisesti ennakkoluuloja, jotka leimasivat ilmiön anarkistiseksi ja väkivaltaiseksi. Nuorille punkrock ei kuitenkaan ollut pelkästään musiikillinen ilmiö vaan tarjosi tilaisuuden oman äänen kuuluviin saattamiselle. Mammuttimaisia rock-konsertteja järjestäneet 1960-luvulta peräisin olevat tähtiartistit olivat vieraantuneet yleisöstään ja osin punkliikkeen on nähty olevan vastareaktio. Punkrock tarjosi väylän ilmaista epävarmuuden ja ahdistuksen tunteita yhteiskunnassa, jolla ei ollut nuorille paljoa tarjottavanaan.¹⁹ Sosiologisessa mielessä punk oli eräänlainen vallankumous. Uusi sukupolvi oli saanut tarpeekseen tai koki vieraaksi miljonääribändit ja päätti itse tarttua toimeen. Monelle punk oli itsetunnon kohottaja.²⁰

2.2 *Kuvaukset Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa*

Punkin musiikillisesta ja yhteiskunnallisesta vaikutuksesta kirjoitettiin Helsingin Sanomissa sekä Ilta-Sanomissa vuosien 1975–1980 välisenä aikana erilaisissa asiayhteyksissä. Osa kirjoituksista oli artikkeleita, kuten Ilta-Sanomissa erityisesti Juho Juntusen kirjoittamia Pikappi-palstan kirjoituksia. Lisäksi mukana oli muutama artistin haastattelu. Käyn seuraavaksi läpi artikkeleita kronologisesti alkaen vanhemmista siirtyen kohti uudempia. Ajallisesti kuvaukset tiivistyivät tutkittavien lehtien osalta 1977–1979 väliselle ajalle.

Tutkittavien vuosien sisällä ensimmäinen 1977 ilmestynyt Ilta-Sanomien artikkeli käsitteli punkkia kattavasti, joskin melko anteeksiantamattomasti, otsikolla ”Punk, aikamme mätäpaise”. Artikkelissa kuvailtiin punk-bändejä sekä niiden kuuntelijoita liimaa haisteleviksi, väkivaltaisiksi, rumia puhuviksi tai muuten vain pahennusta herättäviksi. Artikkelit tuo esille punkin yhteiskuntavastaisuuden ja huomauttaa punkkareiden rähjäisestä ulkoasusta, joihin kuuluvat

¹⁶ Kivimäki 2021, 414.

¹⁷ Hänninen 2006, 83.

¹⁸ Sundqvist & Puukka 2016.

¹⁹ Lindfors 2016.

²⁰ Sauri 2021, 123.

hakaneulat sekä fasismiin liitetyt hakaristitunnukset²¹. Ilmiö henkilöityy tässä artikkelissa nuoriin ja huomauttaa, kuinka esimerkiksi Lontoossa nuorten väkivaltaisuus on lisääntynyt punk-bändien esimerkistä. Artikkelissa Suomen yhteiskunnallinen tilanne koetaan rauhalliseksi, joten punkin ei uskota aiheuttavan samantasoista vaikutusta kuin esimerkiksi Englannissa.²² Vuoden 1977 elokuussa *Ilta-Sanomien* ovat käsitelleet artikkelissaan englantilaista Sex Pistols-yhtyettä. Artikkelissa yhtyeen keulahahmo, eräänlainen punk-kulttuurin ajan keulakuva, Johnny Rotten kertoo, että yhtye haluaa soittaa nuorille ja opettaa nämä vihaamaan valtaa. Artikkelin kuvailee yhtyeen keikkojen ajautuvan usein mellakoiksi, joskaan yhtye ei itse toivo näin käyvän.²³

Eteenpäin siirtyessä seuraava vuoden 1977 *Ilta-Sanomien* artikkeli käsitteli sukujuuriltaan suomalaista englantilaisessa punk-yhtyeessä soittavaa Lora Logic-nimistä henkilöä. Artikkelin tuo ensimmäistä kertaa esille kaupallisuuden ja aitouden vastakkainasettelun. Lora tuo ajatuksissaan esille punkin tehtävän toimia nuorten vastalauseena tuon ajan yksitoikkoisuutta, kliseemäisyyttä ja kulutusyhteiskuntaa vastaan. Samalla Lora huomauttaa, että punk-artistienkin tulee elää jollain, joten rahakkaiden sopimusten tekeminen ei ole aatteen pettämistä. Samaan aikaan se tosin johtaa mahdolliseen punkin kaupallistumiseen, joka luo niin kutsuttua eliittipunkkia, jonka taakse jäävät aidot aatetta kannattavat punk-massat. Punk edustaa Loralle ainoaa popmusiikin lajia, jolla on jotain sanottavaa. Se on protesti vallitsevaa elämänmuotoa sekä sen sivutuotteita, kuten työttömyyttä vastaan.²⁴

Seuraava vuoden 1977 *Ilta-Sanomien* artikkeli oli otsikoitu: ”Punk-rokkarit lauma vihaisia lapsukaisia”. Artikkelin summaa, kuinka punk-liike on Suomessa otettu vastaan hämmästellen ja kuinka erityisesti nuortenlehdet ovat käsitelleet ilmiötä lähinnä muodikkaana jättäen alun alkaen keskeisestä roolista toimineen poliittisuuden sivuosaan. Tässä artikkelissa huomautettiin punk-aallon menettäneen alkuperäisen merkityksensä ja pelkistyneen enemmän kaupalliseksi liikkeeksi.²⁵ Ensimmäinen *Ilta-Sanomien* ensimmäisille sivuille päässyt vuoden 1978 artikkeli käsitteli Sex Pistolsin esiintymisluvan epäämistä ja pyrki selittämään punk-ilmiötä suurelle yleisölle. Sex Pistols-yhtyeen historian ja suosion kertaamisen lisäksi artikkelissa tuotiin esille uutta kulmaa punkin väkivaltaisesta maineesta. Artikkelissa massahenkisten nuorten sanotaan omaksuneen fasisistiset symbolit ja hakaneulat lehdistön myötävaikutuksella synnyttäen punk-muodin. Aikakausi- ja

²¹ Hakaristitunnukset eivät punk-liikkeessä liittyneet niinkään kansallissosialismiin vaan niiden tarkoitus oli shokeeraaminen. Pukeutuminen tulkitaan symboliseksi vastustukseksi hegemoniselle järjestykselle. Pukeutumisessa sekoitettiin toisiinsa kuulumattomia vaatteita ja esineitä, joka saattoi johtaa niiden merkityksien muuttumiseen. (Sabin, 1999)

²² Juho Juntunen, ’Punk, aikamme mätäpaise: Reteet otteet ja rivot puheet’, *Ilta-Sanomat*, 7.5.1977 13.

²³ Juho Juntunen, ’Sex Pistols vihaa valtaa ja räihinöi’, *Ilta-Sanomat*, 6.8.1977, 11.

²⁴ Jaakko Tahkolahti, ’Lora Logic – perhetyttö punkbändissä’, *Ilta-Sanomat*, 30.8.1977, 18.

²⁵ Juho Juntunen, ’Punk-rokkarit lauma vihaisia lapsukaisia’, *Ilta-Sanomat*, 17.12.1977, 15.

nuortenlehdistö tietonsa ammentaneet punk-nuoret ovat käyttäytyneet väkivaltaisesti ja virheellisen tiedon kautta kokevat, että heiltä odotetaan väkivaltaista käytöstä. Itse punk-yhtyeiden huomautetaan vastustavan kaikenlaista massa-ajattelua. Mitä fasismiin tulee, punk-artistien huomautetaan olevan poliittisesti sitoutumattomia ja sympatioiden suuntautuvan tyypillisesti työväestön puolelle.²⁶

Helmikuun 20. päivänä Ilta-Sanomissa oli kirjoitettu Suomen ensimmäisestä punk-illasta, joka järjestettiin ”hyvätasoisessa tamperelaisessa ravintolassa, jonka kanta-asiakkaat ovat työelämään siirtyneitä nuoria ja kauniita ihmisiä”. Edellä olevien ilmaisujen perusteella on selkeästi havaittavissa, kuinka punk-liike koetaan pelottavana ja outona. Artikkeliksi oli otsikoitu ”Nämä punkit eivät ole ihmisiä”, mutta huolimatta raflaavasta otsikosta, punk-ilmiötä käsitellään monestakin eri näkökulmasta. Punk-nuorisoa luonnehditaan asiakkaiden toimesta melko rajuin sanankääntein. Artikkelissa haastatellut asiakkaat muun muassa haukkuvat punkkareita sairaiksi ja rumasti pukeutuviksi metelöiviksi hulluiksi, jotka täytyisi tappaa. Vastavuoroisesti haastatellut punk-nuoret toteavat, etteivät vanhat ukot ja akat tajua heidän musiikkiaan. Järjestävän tahon Poko Recordsin haastateltu toimitusjohtaja Epe Helenius huomauttaa, että punk on 1970-luvun musiikki-ilmiö, joka on antanut kaikille mahdollisuuden musisoida. Musiikillisten ammattipiirien kerrotaan suuntautuvan penseästi punkkiin sen tarjoaman omaehtoisuuden vuoksi.²⁷

Myöhemmin vuoden 1978 helmikuussa Helsingin Sanomat kertoo raflaavasti italialaisen punkrock-artistin leikkauksen yhtyeensä keikalla sormensa irti.²⁸ Lyhyessä artikkelissa ei taustoiteta tapahtumaa erityisemmin, mutta todennäköisesti artistin itsensä tarkoituksena oli saada aikaan shokkireaktion avulla julkisuutta. Maaliskuun alussa Ilta-Sanomien artikkelissa käsitellään Keskusta-puoleen nuorisojärjestön järjestämiä tanssiaisia, joiden vetonaulana olivat punkrock-kilpailut. Aiemmin saman vuoden tammikuussa nuorisojärjestö oli vastustanut Sex Pistols-yhtyeen esiintymistä Suomessa. Artikkelissa haastateltu nuorisojärjestön Pohjois-Pohjanmaan piirin puheenjohtaja kertoo erikoisesti, että punk kelpaa kuultavaksi, mutta ei nähtäväksi.²⁹

Musiikillisten ammattipiirien ajatuksia saadaan esille, kun seuraavaksi keväällä 1978 lehdissä on haastatteluita artisteilta, Pelle Miljoonalta, Hurriganesin rumpalilta Remulta sekä Eppu Normaali-yhtyeen laulajalta Martti Syrjältä. Muusikot kuvailevat punkkia melko erilaisin tavoin. Pelle Miljoona tähdentää haastattelussaan laulavansa kaikesta siitä, mikä koskettaa nykyajan nuoria, kuten työttömyys, armeijaan meneminen ja henkinen vieraantuminen yhteiskunnasta. Punkissa tärkeintä ovat sanoitukset ja Pelle Miljoona haluaakin ”tuoda julki yhteiskunnan epäkohtia ja toimia nuorison

²⁶ Juho Juntunen, 'Sex Pistols kapinoi nuorten puolesta', *Ilta-Sanomat*, 11.1.1978, 10.

²⁷ Juho Juntunen, "'Nämä punkit eivät ole ihmisiä'", *Ilta-Sanomat*, 20.2.1978, 9.

²⁸ 'Leikkasi etusormensa', *Helsingin Sanomat*, 27.2.1978, 19.

²⁹ 'Sex Pistols ei jätä rauhaan', *Ilta-Sanomat*, 2.3.1978, 4.

puolestapuhujana sekä ajattelemaan saattajana”.³⁰ Remu puolestaan rajaa haastattelussa melko yksiselitteisesti punkin olevan ”täysintä paskaa, jolla ei ole mitään tekemistä musiikin kanssa eikä minkäänlaista yhteiskunnallista sanomaa”.³¹ Martti Syrjä uskoo haastattelussaan, ettei punk kuole koskaan, sillä kunnollista raivomusiikkia tarvitaan aina. Nuoret eivät Syrjän mukaan tajua, kuinka paljon liikemiehet naruttavat nostalgiaan perustuvalla kaupallisuudella. Samalla hän tähdentää, että Eppu Normaali ei halua tehdä poliittista musiikkia ja että punk on parhaimmillaan energistä rockia, joka viihdyttää ja vaikuttaa. Nuorisokulttuurin polarisoitumista sivutaan, kun Syrjä oli artikkelissa huolissaan nuorison jakautumisesta eri ryhmiin ja peräänkuuluttaa suvaitsevaisuuden puolesta.³²

Syrjän mainitsema nuorison jakautuneisuus näkyy myös Helsingin Sanomien raportissa Ruisrockista, jossa mainittiin paikalla olleen eri nuoriskulttuurin edustajia, kuten deaneja, rasviksia sekä punkkareita. Tapahtuma oli kyllä sujunut raportin mukaan rauhallisesti, mutta jakaantuneen nuorison joukossa piili silti aggressiivisuus.³³ Nuorisokulttuurin eriäminen omiksi pienemmiksi osikseen oli siis selkeästi tunnistettu lehdissä.

³⁰ Markku Fagerlund & Kalle Heikkinen, ’Pelle Miljoona & N.U.S.:’ Haluamme nuorten ajattelevan”, *Helsingin Sanomat*, 20.3.1978, 17.

³¹ Leena Larjanko, ’No panic, Aaltonen!’, *Ilta-Sanomat*, 24.3.1978, 21.

³² Juho Juntunen, ’Eppu Normaali on epänormaali’, *Ilta-Sanomat*, 12.5.1978, 12.

³³ Hannele Tulonen, ’Turun Ruisrock väljähtänyt’, *Helsingin Sanomat*, 13.8.1978, 7.

3 HARMITON HIPHOP

3.1 *Hiphop ja 1990-luvun suomalainen yhteiskunta*

Hiphop, jonka peruselementeiksi mainitaan usein rap, breikkaus eli akrobaattinen tanssityyli, graffitit ja DJ-työskentely sai alkunsa New Yorkin Bronxissa 1970-luvulla, josta se on levinnyt koko maailmaan. 1970-luvun Bronx oli lohduton alue, jota leimasivat äärimmäinen köyhyys ja alituinen väkivallan pelko. Bronxin katukultuurissa syntyivät jengit, joissa nuoret miehet kilpailivat sanoilla, tanssimalla tai tappelemalla.³⁴

Suomen hiphop-kulttuurin ensimmäinen aalto on kehittynyt pääpiirteissään 1980-luvun lopussa erityisesti elokuvien innoittamana. 1980-luvun alussa Suomessa oli muutamia breakdancen ja graffititaiteen harrastajia ja musiikissakin tehtiin joitain kokeiluita. Suomenkielinen hiphop esiteltiin suurelle yleisölle huumorin keinoin, kuten samaan tapaan hieman aikaisemmin rock'n'roll. Hiphop oli ensimmäisen aallon harjallaan 1980-luvun lopulla ja 1990-luvulle siirryttäessä. Yhtyeet, kuten Pääkköset, Bat & Ryyd, Raptori ja Hausmylly vastasivat suomirapin imagosta. Vuosikymmenen alun villitys jäi kuitenkin lyhytikäiseksi ja kulttuuri katosi marginaaliin.³⁵ Myöhemmin hiphop on noussut toisen aallon myötä 2000-luvulla.

Kun puhutaan hiphopista ei voi välttyä ottamasta kantaa kaupallisuuteen. Hiphopin ympärille on kehittynyt laaja musiikkibisnes. ”Alkuperäisen” musiikin protestia ja vastarintaa on osittain valjastettu levyjättien ja oheistuotteita valmistavien yritysten liikevoimaksi. Toisaalta hiphop edustaa nuorison ikiaikaista aikalaiskapinaa. Luonnollisesti se on myös esteettisen itseilmaisun muoto. Hiphop on monimuotoinen ilmiö, jolle on vaikeaa kirjoittaa vain yhdenlaista historiaa.³⁶

Hiphopin lyriikoissa voidaan nähdä päihteiden käyttöön liittyvää puhetta, jossa samaan aikaan ne nähdään suurena yhteiskunnallisena ongelmana sekä toisaalta vallankumouksellisina ja boheemeina. Päihteet nähdään hiphop-kulttuurin luontaisena osana, jotka eivät tuota ongelmia, vaan hyvää oloa.³⁷ Lyriikan osalta hiphopin voidaan nähdä siis tuovan esille yhteiskunnan kannalta haitallisia näkökulmia. Lyriikan lisäksi hiphoppiin yhdistetään tietyn tyyppinen tunnistettava

³⁴ Vaattovaara 2012, 142–143.

³⁵ Vaattovaara 2012, 144.

³⁶ Suoranta 2005, 191–197.

³⁷ Suoranta 2005, 198.

vaatetus. 1990-luvun alussa hiphop -muoti sai vaikutteita afrikkalaisesta pukeutumisesta, kuten kirkkaista väreistä, suurista housuista ja päähineistä. Samaan aikaan myös urheiluvaatevalmistaja Nike ajoi hiphop-kulttuurin urheiluvaatepuolen kehittämistä. Baseball-lippikset tulivat suosituiksi räppärien keskuudessa 90-luvun alussa, ja niitä käytettiin yleensä lippa käännettynä taaksepäin tai sivulle. Myös ne olivat usein kirkkaanvärisiä afrikkalaisen pukeutumisen vaikutuksesta. Niin kutsuttu gangsta-tyyli syntyi N.W.A.-yhtyeen myötä. Gangsta-tyyliin kuului Dickie-farkut, ruudullisia paitoja ja aiemmin mainittuja baseball-lippiksiä. 90-luvun edetessä gangsta-tyyli siirtyi kohti vankilassa kehitettyjä tyyliä, joihin kuului matalia ja roikkuvia farkkuja, mustalla musteella tehtyjä tatuointeja ja huiveja.³⁸

3.2 Kuvaukset Etelä-Suomen Sanomissa ja Länsi-Savossa

Hiphopista kirjoitettiin vuosien 1990–2000 välisenä aikana Etelä-Suomen Sanomissa sekä Länsi-Savossa eriävissä asiayhteyksissä. Osa poimituista maininnoista on artikkeleita ja osa artistien esittelyjä. Punkista poikkeavasti hiphopin tapauksessa lehdissä oli huomattava määrä tanssiin liittyviä artikkeleita sekä mainoksia. Hiphopin ympärille rakentunut kaupallisuus oli myös havaittavissa, sillä lehdissä oli useita mainoksia, jotka kauppasivat trendikkäitä löysiä hiphop-vaatteita nuorille ja lapsillekin. Lehdistä poimitut maininnat tiivistyivät vuosien 1993–2000 väliselle ajalle.

Tutkituissa lehdissä ensimmäinen maininta hiphopista löytyy vuoden 1993 toukokuussa. Tämän tutkimuksen kaksi tutkittavaa ilmiötä yhdistyvät Etelä-Suomen sanomien kyberpunk-alakulttuuria käsittelevässä artikkelissa, kun hiphopin mainitaan olevan eräänlainen punk-ideologian uusi ilmenemismuoto, sillä se on tuonut musiikin tekemisen kaikkien ulottuville.³⁹ Hiphop-kulttuurin olennaisena osana kuuluva tanssi mainitaan useissa lehtijutuissa, kuten vuoden 1995 Länsi-Savon artikkelissa. ”Hip Hop tarjoaa megamageeta jammailua 13–16-vuotiaille nuorille, jotka eivät halua varsinaisesti voimistella”.⁴⁰ Tämän artikkelin perusteella hiphop ei vaikuta vaaralliselta ilmiöltä nuorelle.

Tanssiin liittyy myös Länsi-Savossa 1996 toukokuussa julkaistu artikkeli ”Hip hop valloitti olympiastadionin”. Artikkelin sisälsi itse tanssitapahtumasta uutisoinnin lisäksi myös nuorten ajatuksia hiphopista. Nuorten mielestä hiphop oli uudenlaista rytmikästä, rentoa, muodikasta ja hauskaa

³⁸ Andre de Vera, 'Hip Hop Fashion in the 90s', 2015.

³⁹ Pertti Grönholm, 'Kyberpunk: piikikkäästä alakulttuurista postmoderniksi utopiaksi', *Etelä-Suomen Sanomat*, 1.5.1993, 10.

⁴⁰ Pirkko Karjalainen, 'Mikkelin naisvoimistelijoilla tarjontaa Hip hopista vatsatanssiin', *Länsi-Savo*, 12.9.1995, 7.

lytkettä. Artikkelissa tapahtumaan osallistuneet tytöt pohtivat lisäksi vähäistä poikien määrää tapahtumassa ja totesivatkin, ettei ole miehekästä tanssia hiphoppia.⁴¹

Vuoden 1998 Ruisrockissa oli tarjolla ”positiivista hulluutta ja musiikillista sekametelisoppaa”, kun yhdysvaltalainen hiphop-kokoonpano Beastie Boys tanssitti festivaalin päätökseen.⁴² Seuraavana päivänä ilmestyneessä yhtyeen haastattelussa toimittajat hämmästelevät, mistä resepti valkoisen hiphopin sillisalaattiin syntyy. Jo toistakymmentä vuotta kasassa ollut yhtye ei haastattelussa nähnyt syytä jäädä lepäilemään laakereilleen ja tahtoi säilyttää kujeilevan asenteensa. Yhtye tahtoi suunnata musiikkiaan juuri nuorille kuuntelijoille. Yhtye itse kommentoi, ettei jazz-musiikinkaan varhaisissa vaiheissa sitä kuunnelleet iäkkäät vaan nimenomaan nuoret ihmiset.⁴³

Seuraavat artikkelit vuoden 1999 alusta esittelevät hiphopille ominaisinta tanssityyliä, breakdancea. Länsi-Savossa ensimmäinen lyhyt artikkeli julistaa ”Breakdance on taas in” esitellen tanssityyliä pintapuolisesti.⁴⁴ Syväluotaavammin tanssityyliä käsitellään seuraavana päivänä ilmestyneessä artikkelissa ”Breakdance on kipeä laji”. Tässä artikkelissa nuoret kommentoivat breikkaamisen vaativan älyä ja peruskuntoa. Artikkelikäy läpi breakdancen historian pääpiirteissään ja kertoo tanssityylin olleen tuomassa koko hiphop-kulttuuria Eurooppaan.⁴⁵ Nämä artikkelit korostavat juuri breakdancen liikunnallisuutta ja hiphopin asenteellisuus jää sivuosaan.

Bomfunk MC’s yhtyeen hitti Freestyler nousi Britannian ja monien muiden maiden listaykkösiksi ollen vuoden 2000 myydyin single Euroopassa.⁴⁶ Lehdissä noteerattiin yhtyeen kasvava suosio ja muun muassa vuoden 1999 Länsi-Savossa yhtyeen haastattelussa tuodaan esille, että hiphopista on tehty nuorten valtakulttuuria. Artikkelikäy nostaa esille jo aiemmin punkin tapauksessa esille nousseen vastakkainasettelun aitouden ja kaupallisuuden välillä. Yhtyeen vokalisti Raymond kommentoi, ettei suurin osa suomalaisista kuuntelijoista kuuntele, mitä artistilla on sanottavanaan: ”Kaduilla kävelee pentuja, jotka edustavat jotain esimerkiks vaatteillaan, mut ne ei itte tiedä mitä ne edustaa. Rapissa on samaa anarkiaa kuin punkissa ja joskus ollu rockenrollissa ja bluesissa. Kulttuuri pitää opiskella, ennen kuin sen päälle tajuu.”⁴⁷ Myös Etelä-Suomen Sanomat haastattelee yhtyettä 2000-luvun puolella ja tässä haastattelussa Raymond huomauttaa, että yhtye ei ole tarvinnut amerikkalaiseen hiphop-kulttuuriin kuuluvaa uhoamista ja paha poika-asennetta.⁴⁸ Tämä artikkeli tuo esille musiikkityylin asenteellisuuden, vaikkakin vain ohimennen.

⁴¹ Annukka Roininen, ’Hip Hop valloitti olympiastadionin’, *Länsi-Savo*, 25.5.1996, 7.

⁴² Kalle Kirstilä, ’Tyylikästä popmusiikkia ja auringon paistetta’, *Etelä-Suomen Sanomat*, 29.6.1998, 8.

⁴³ Hip hopin Tupu, Hupu ja Lupu’, *Etelä-Suomen Sanomat*, 30.6.1998, 18.

⁴⁴ ’Breakdance on taas in’, *Länsi-Savo*, 7.1.1999, 18.

⁴⁵ Hanna-Mari Juvonen, ’Breakdance on kipeä laji’, *Länsi-Savo*, 8.1.1999, 30–31.

⁴⁶ Jukka Linfors, 2016.

⁴⁷ Hanna-Mari Juvonen, ’Enemmän kuin pelkkää onnea’, *Länsi-Savo*, 16.4.1999, 30.

⁴⁸ Kalle Kirstilä, ’Raymond Ebanks ottaa rennosti Bomfunkin ennätysuhoamisen’, *Etelä-Suomen Sanomat*, 6.8.2000, 21.

Hiphop-artisti Bomfunk MC'sin toimittua eräänlaisena vientituotteena 2000-luvun alussa hiphopia käsitteleviä artikkeleita alkoi ilmestyä lehtien sivuille enemmän. Vuoden 2000 loppupuolella Länsi-Savon artikkelissa ”Suomi-pop lähti maailmalle” mainittiin jo useampia suomalaisia hiphop-artistejä kuten Fintelligens, Seremoniamestari sekä Petri Nygård. Nygårdia artikkeli luonnehti lähinnä ”teinejä hihityttäväksi Eminemin ja Irwin Goodmanin yhdistäväksi satuhahmoksi.”⁴⁹

Kesällä 1999 Länsi-Savossa julkaistiin nuorisokulttuuria ja erityisesti musiikin merkitystä käsittelevä artikkeli. Artikkelissa korostettiin musiikin merkitystä nuorien kulttuurin muodostajana ja lokeroijana sekä haastateltiin erilaista musiikkia kuuntelevia nuoria. Artikkelissa hiphopia kuunteleva Osku kommentoi rap-musiikin toimivan eräänlaisena terapiana. Hiphopin kuuntelemisen lisäksi Osku käyttää löysiä vaatteita ja on omaksunut kulttuurin mukaisen rennon elämäntyylin. Idoleilta katsotaan esimerkkiä pukeutumisen suhteen, mutta vahvat ideologiat eivät Oskulle ole välittyneet. ”Rap-kulttuuri tuo sinällään ajatustyylejä mukaan, kuten rasismien vastaisen ajattelun jne., eivätkä ne tule suoraan artisteilta.”⁵⁰ Musiikki ei ole viihdettä vakavampi asia muillekaan lehtiartikkelien nuorille. Länsi-Savossa artikkelissa haastatellut tytöt näkevät hiphop-musiikin ja sen tahtiin tanssimisen hauskanpitona. Musiikki, minkä tahdissa tanssii ei välttämättä ole samaa mitä vapaa-ajalla kuuntelee.⁵¹ Tämä artikkeli tiivistää hiphopin erilaisuuden suhteessa punk-liikkeeseen. Asenteelliset seikat ovat jääneet pois ja musiikki pelkistyy viihteeksi.

⁴⁹ Jukka Väänänen, 'Suomi-pop lähti maailmalle', *Länsi-Savo*, 29.12.2000, 32.

⁵⁰ Riikka Lehti, 'Nuoret kuluttavat kulttuurin musiikin avulla', *Länsi-Savo*, 30.7.1999, 25.

⁵¹ Hanne-Mari Tarvonen, 'Tanssi – nautinnollista hauskanpitoa!', *Länsi-Savo*, 22.9.2000, 34.

4 LEHDISTÖN KUVAUSTEN VERTAILUA

Lehdistön kuvausten perusteella tutkittavat alakulttuurit, punk ja hiphop erosivat toisistaan merkittävästi. Hypoteesini pitivät osittain paikkaansa punkin osalta. Punk näyttäytyi pääpiirteissään nuorille vaarallisena ilmiönä sisältäen fasistisia symboleita, yhteiskuntavastaisuutta ja väkivallan uhkaa. Kuitenkaan nuorten päihteiden käyttöön liittyvää puhetta ei lehtijutuissa käsitelty. Tämä jättää pohtimaan, käytiinkö keskustelua aktiivisesti lainkaan vai oliko se kokenut lehdissä vain sensuurin. Hiphop oli huomattavasti punkkia turvallisempi ilmiö sisältäen tervettä liikunnallisuutta breakdancen kautta. Jopa vuoden 1999 Pikku Kakkosessa ”Leikkikalulaulu hyppää hiphopin tahtiin”.⁵² Hiphopin tapauksessa hypoteesini eivät toteutuneet, sillä alakulttuuri ei lehtijutuissa näyttäytynyt uhkaavana millään mittapuulla mitattuna. Hiphopin tapauksessa kaupallisuus näkyi vaatemainosten kautta tavalla, jolla punk ei. Hiphop-tyylisiä farkkuja ja collegepaitoja lapsille sekä junioreille myytiin useissa mainoksissa lehdissä. Sitä vastoin punk-vaatteita myyviä mainoksia ei tutkituista lehdistä löytynyt.

Kuten lehtien mainintoja tutkiessa kävi ilmi, tanssi oli keskeisessä asemassa hiphopia käsittelevissä lehtiartikkeleissa. Tässä hiphop erosi merkittävästi punkista, sillä punk ei omaa erityistä omaa tanssityyliään. Maininnat, kuten ”parisenkymmentä nuorta tyttöä hytkyy hiki tirskuen musiikin tahdissa...”⁵³ ja ”breikkaajalla pitää olla peruskunto kunnossa...”⁵⁴ viittaavat erityisesti hiphopin liikunnallisuuteen. Punkin tapauksessa lehtiartikkeleista ei löydy mitään nuorien liikunnallisuutta edistävää mainintaa.

Hiphop oli oikeastaan lehtien sivuilla hyväksi koettu ilmiö, sillä esimerkiksi Bomfunk MC’s yhtye vei lehtijutuissa suomalaisuutta maailmalle. Useassa lehtijutussa mainittiin, kuinka ”uuden vuosituhatvuoden ensimmäinen vuosi oli suomalaisen popin kannalta juhlava”⁵⁵ ja ”suomalainen popmusiikki on kuluvana vuonna kokenut kansainvälisen nousun, jota kukaan ei osannut edes arvailla”⁵⁶. Suomen punk-kulttuurissa ei 1970-luvulla nähty kansainvälisiä tähtiä vaan

⁵² *Etelä-Suomen Sanomat*, 23.9.1999, 32.

⁵³ Sanni Hakkarainen, ’MixTreenissä kunto kohoaa jammaten’, *Länsi-Savo*, 6.4.1997, 3.

⁵⁴ Hanna-Mari Juvonen, ’Breakdance on kipeä laji’, *Länsi-Savo*, 8.1.1999, 30–31.

⁵⁵ Jukka Väänänen, ’Rockvuosi 2000: Suomi maailmankartalle!’, *Etelä-Suomen Sanomat*, 29.12.2000, 19.

⁵⁶ Kalle Kirstilä, ’Raymond Ebanks ottaa rennosti Bomfunkin suosion’, *Etelä-Suomen Sanomat*, 6.8.2000, 21.

tutkimusajankohtana lehdissä mainitut artistit olivat pitkälti suomalaisia. Näin ollen ei myöskään lehdistä löytynyt mainintoja suomalaisuuden viemisestä maailmalle punkin avulla.

Lehtiartikkelien kuvausten perusteella punk ja hiphop eroavat monessa mielessä, mutta jotain samankaltaisuuksia löytyy. Esimerkiksi molempien alakulttuurien tapauksessa mainittu aitouden ja kaupallisuuden vastakkainasettelu. Aiemmin käsitellyissä lehdistön kuvauksissa punk-muusikot Lora Logic ja Martti Syrjä sekä hiphop-artisti ja Bomfunk MC's yhtyeen vokalisti Raymond Ebanks tuovat esille ajatuksiaan edustamansa musiikkigenren aitoudesta. Lora Logic muistuttaa, että myös punkmuusikoiden on tultava toimeen, joten kaupallinen yhteistyö levy-yhtiöiden ei ole aatteen pettämistä.⁵⁷ Martti Syrjä kuitenkin on huolissaan, siitä kuinka kaupalliset toimijat huijaavat nuoria.⁵⁸ Raymond huomauttaa, että kulttuuri tulee opiskella ennen kuin sitä voi ymmärtää. Nuoret eivät välttämättä itse edes ymmärrä mitä luulevat edustavansa.⁵⁹

⁵⁷ Jaakko Tahkolahti, 'Lora Logic – perhetyttö punkbändissä', *Iltä-Sanomat*, 30.8.1977, 18.

⁵⁸ Juho Juntunen, 'Eppu Normaali on epänormaali', *Iltä-Sanomat*, 12.5.1977, 12.

⁵⁹ Hanna-Mari Juvonen, 'Enemmän kuin pelkkää onnea', *Länsi-Savo*, 16.4.1999, 30.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Lehtien mainintojen perusteella punk ja hiphop erosivat toisistaan merkittävästi. Punk näyttäytyi lehdissä nuorille turmiollisena erityisesti, kun katsottiin esimerkkejä Englannin anarkistisesta liikehdinnästä. Suomessa lähinnä kummeksuttiin hakaristisymboleihin ja muihin punkille tunnusomaisiin vaatteisiin sonnustautuneita nuoria riehujia. Suomenkin tapauksessa kotimaiset punkrock-artistit, kuten Pelle Miljoona, halusivat kyllä omien sanojensa mukaan herättää nuoret ajattelemaan ja suhtautumaan kriittisesti yhteiskuntaa kohtaan. Lehdistön mainintojen perusteella punk kuitenkin ajautui Suomessa kauemmas alkuperäisestä poliittisesta tarkoituksestaan. Se tiivistyi nuorten kulttuuriksi, joka antoi tervetulleen mahdollisuuden omaehtoiselle musiikin tekemiselle.

Hiphop ei tutkittavana aikavälinä alun alkaenkaan sisältänyt lehdistössä punkin uhkaavuutta. Nuoret näyttäytyivät hiphopia käsittelevissä artikkeleissa lähinnä reipasta liikuntaa harrastavina tanssijoina. Hiphopin vaarallisuudesta kertoo jotain se, että sen tahtiin tanssittiin Pikku Kakkosessa. Yhdysvalloissa syntynyt jengiytymisen ja välien selvittelyn ympärille kehittynyt niin kutsuttu gangsta-tyyli ei vielä 1990-luvulla saanut jalansijaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Lehdissä hiphop toimi vuosikymmenen lopussa lyhyen aikaa jopa vientituotteena Bomfunk MC'sin johdolla, joten toimittajat eivät löytäneet siitä mitään pahaa sanottavaa. Kapinallisuus ja jonkinlainen yhteiskuntakriittisyys ovat pop- ja rockmusiikkipohjaisissa alakulttuureissa usein pystyneet pitämään pintansa, huolimatta tiukasta kaupallisten paineiden puristuksesta ainakin johonkin pisteeseen saakka.⁶⁰ Tutkittujen lehtien artikkelien perusteella sekä punk että hiphop taipuivat lopulta kaupallisuuden paineen alla.

Nuorten kulttuureja tuotteineen ei voida pitää yhteiskunnasta irrallisina ilmiöinä. Erilaiset symbolit, kuten pukeutuminen, hiusmuoti ja korut liittyvät nuoret ikäryhmäänsä samalla tavalla ajattelevien joukkoon. Hiphoppareiden tai punkkareiden ulkoisista symboleista päättelemme jo heidän maailmankuvaansa ja arvomaailmaansa.⁶¹ Myös muusikot Martti Syrjä ja Raymond Ebanks toivat haastatteluissaan esiin huolensa punkkiin ja hiphopiin hiipivästä kaupallisuudesta.

⁶⁰ Lähteenmaa 2005, 391.

⁶¹ Helve 2005, 207.

Muodostaessaan nuorisokulttuureita, sekä punk että hiphop valjastettiin Suomessa lopulta lähinnä kaupallisiksi ilmiöiksi.

Tässä tutkimuksessa pyrittiin vastaamaan kysymyksiin, kuinka lehdistö käsittelee punkin ja hiphopin vaikutuksia nuorisoon eri aikakausina. Tutkittavat lehdet edustivat erilaisia journalistisia suuntauksia yhden ollessa valtakunnallinen sanomalehti, toisen ollessa iltapäivälehti ja kahden ollessa pienempiä paikallislehtiä. Lähdemateriaalien erot toivat toisaalta erilaisia näkökulmia ja toisaalta herää kysymys voidaanko niissä olevia artikkeleita vertailla keskenään. Kokonaan oma tutkimuksensa olisi vielä vertailla esimerkiksi eri paikallislehtien mainintoja ilmiöistä. Tämä loisi kuvaa alueellisista eroista.

Tutkimus yhdisti kaksi aiemmin erillään tutkittua musiikkigenren ympärille muodostunutta alakulttuuria vertailevaksi tutkimukseksi. Tämän vertailun perusteella selvisi mielenkiintoisia seikkoja, jotka niin yhdistivät kuin erottelivat tutkittavia ilmiöitä. Aiemmin on käynyt ilmi, että tutkittavat aikakaudet valikoituivat ilmiöiden ajallisen sijoittumisen perusteella. Hiphopin osalta jatkotutkimusta voisi tehdä 2000-luvun puolelta, jossa erilaiset kotimaiset artistit sekä hiphopin asenteellisuus ovat lisääntyneet. Tämän tutkimuksen tapauksessa 1990-luvulle sijoittunut aikaväli ei palvelut tarkoitusta parhaalla mahdollisella tavalla, sillä hiphop painui marginaaliseksi ilmiöksi Suomen kulttuurikentällä isojen 1990-luvun alun ja 2000-luvun aaltojen välissä. Tutkimuksessa kävi ilmi, että molemmat tutkituista nuorisokulttuureista valjastettiin kaupallisiksi ilmiöiksi. Musiikkigenren ympärille muodostuneiden nuorisokulttuurien kaupallistaminen olisikin mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe.

LÄHTEET

Helsingin Sanomat. 27.12. 1978, 20.3.1978, 13.8.1978.

Ilta-Sanomat. 7.5.1977, 6.8.1977, 30.8.1977, 17.12.1977, 11.1.1978, 20.2.1978, 2.3.1978, 24.3.1978, 12.5.1978.

Etelä-Suomen Sanomat. 1.5.1993, 29.6.1998, 30.6.1998, 23.9.1999, 6.8.2000, 29.12.2000.

Länsi-Savo. 12.9.1995, 25.5.1996, 6.4.1997, 7.1.1999, 8.1.1999, 16.4.1999, 30.7.1999, 29.12.2000, 22.9.2000.

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

- Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi, 'Näkökulmia suomalaisen nuoruuden ja nuorison historiaan – Johdanto'. Teoksessa Aapola Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.), *Nuoruuden vuosisata – suomalaisen nuorison historia*. Suomalaisen kirjallisuuden seura: Helsinki, 2003.
- Andre de Vera, Paul, "Hip Hop Fashion in the 90's", FilthyDripped. <http://filthydripped.com/hip-hop-fashion-in-the-90s/> (Luettu 25.9.2023)
- Heinonen, Visa, "James päällä joka säällä", Teoksessa Aapola Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.), *Nuoruuden vuosisata – suomalaisen nuorison historia*. Suomalaisen kirjallisuuden seura: Helsinki, 2003.
- Heikkilä, Heikki, Hellman, Heikki & Ovaska, Liisa, *Mä lehden luin: Yleisön suhde painettuun ja digitaaliseen sanomalehteen*. Tampere University Press: Tampere, 2023.
- Heiskanen, Ilkka. & Mitchell, Ritva, *Lättähatuista punkkareihin: suomalaisen valtakulttuurin ja nuorisokulttuurien kohtaamisen kolme vuosikymmentä*. Otava: Helsinki, 1985.
- Huokuna, Tiina, 'Kapinallista ja kaupallista nuorisomuotia'. Teoksessa Häggman, Kai (toim.), *Täältä tulee nuoriso!: 1950-79*. WSOY: Helsinki, 2006.
- Hänninen, Ville, 'Rokaten tunnista tuntiin'. Teoksessa Häggman, Kai (toim.), *Täältä tulee nuoriso!: 1950-79*. WSOY: Helsinki, 2006.
- Kivioja, Pasi, *Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa: Hiipuva printti, nouseva digitaalinen mahti ja ansaintamallin uusi asento*. Viestintätieteiden väitöskirja: Tampere, 2018.
- Lindfors, Jukka, "Punk kotoutui Suomeen peloista ja pahastuksesta huolimatta", Yle Elävä Arkisto 23.06.2016, Päivitetty 15.9.2021 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/06/23/punk-kotoutui-suomeen-peloista-ja-pahastuksesta-huolimatta> (Luettu 30.8.2023)
- Lindors, Jukka, "Bomfunk MC's: Freestyler" Yle Elävä Arkisto 21.12.2009, Päivitetty 26.08.2016 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2009/12/21/bomfunk-mcs-freestyler> (Luettu 22.9.2023)
- Mainio, Aleks, *Erkon kylmä sota: Helsingin Sanomat Moskovan varjossa*. Kustannusosakeyhtiö Siltala: Helsinki, 2018.
- Massa, Silja, "Vaatteet on mun aatteet – punk ja muoti ovat kulkeneet aina käsi kädessä", Yle Uutiset 29.7.2016, Päivitetty 2.8.2016. <https://yle.fi/a/3-9057757> (Luettu 30.8.2023)

- Markkola, Pirjo, Niemi, Marjaana, Haapala, Pertti & Annola, Johanna, *Suomalaisen yhteiskunnan historia 1400–2000. Osa 2, Yhteisöt ja identiteetit*. Vastapaino: Tampere, 2021.
- Pohjola, Anneli, 'Nuorten myyttinen ongelmallisuus'. Teoksessa Minna, Suutari (toim.), *Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla*. Nuorisotutkimusverkosto: Helsinki, 2001.
- Puuronen, Vesa, 'Pihasakeista alakulttuureihin'. Teoksessa Aapola Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.), *Nuoruuden vuosisata – suomalaisen nuorison historia*. Suomalaisen kirjallisuuden seura: Helsinki, 2003.
- Saarikallio, Suvi, 'Musiikki ja nuoren psykososiaalinen kehitys'. Teoksessa Väkevä, Lauri (toim.), *Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. FiSME: Jyväskylä, 2009.
- Sabin, Roger, *Punk Rock: So What?: The Cultural Legacy of Punk*. Taylor & Francis Group: 1999.
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/detail.action?docID=170461>
- Ström, Kukka, "Punk tyhmyreille: armotonta tykitystä ilman sääntöjä", Yle 15.05.2015, Päivitetty 19.05.2015 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/05/15/punk-tyhmyreille-armotonta-tykitysta-ilman-saantoja> (Luettu 4.4.2023)
- Sundqvist, Janne & Puukka, Päivi, "Punkin nousu ja uho – kolmen soinnun ihme syntyi 40 vuotta sitten", Yle Uutiset 29.7.2016, Päivitetty 30.7.2016. <https://yle.fi/a/3-9054933> (Luettu 7.9.2023)
- Suoranta, Juha, 'Hiphopin poliittinen epäpuhtaus'. Teoksessa Laine, Jyrki, (toim.), *Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä*. Loki-kirjat: Helsinki, 2005.
- Vaattovaara, Tiina, 'Lapin gangstat. Hiphop-harrastuksen vaikutus lappilaisen miehen kulttuuri-identiteettiin'. Teoksessa Komonen, Pauli (toim.), *Katukulttuuri. Nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa*. Nuorisotutkimusseura: Helsinki, 2012.